Dutch Forts in Sri Lanka

A banner exhibition – Text in Sinhale (total 13 banners)
Starting on Tuesday 22 March 2022

ලංකාවේ ලන්දේසි බලකොටු

1) ලංකාවේ ලන්දේසි බලකොටු

ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් 1636 වන වර්ෂයෙහි කන්ද උඩරට රජු විසින් පෘතුගීසින් ලංකාවෙන් පළවා හැරීම සඳහා ලන්දේසි නැගෙනහිර ඉන්දියා සමාගම වූ (Dutch East India Company) වී.ඕ.සී. සමාගමේ සහය පැතුවේය. 1658දී එම කොම්පැනියෙහි සහයෙන් පෘතුගීසින් පළවා හැරීමෙන් පසුව එකී සමාගම විසින් අත්පත් කරගත් මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල යටත් විජිත පරිපාලනයක් ස්ථාපිත කරනු ලැබිණ. රට අභ්‍යයන්තරයෙහි වූ කන්ද උඩරට රාජධානිය බාහිර ලෝකයෙන් ආර්ථික වශයෙන් හුදකලාව සිටියේය. එහෙයින් දෙවන රාජසිංහ රජතුමා සිටියේ තමන්ගේම රටේ සිරකරුවෙකු ලෙසින්ය. කුරුඳු, පුවක් සහ ඇතුන් ප්‍රධාන වශයෙන් ලාභදායි අපනයන වශයෙන් ද ඉන්දියාවේ සිට රෙදිපිළි සහ අනෙකුත් ද්‍රව්‍ය ප්‍රධාන ආනයන වශයෙන්ද වූ විදෙස් වෙළෙඳාම බලවත් වී.ඕ.සී. සමාගමේ යටතේ විය. විදෙස් වෙළෙඳාමෙන් කන්ද උඩරට රාජධානිය ලාභ නොලැබූ අතර මුහුදුබඩ ජනගහනය ප්‍රබල ලෙසින් එහි නිමග්න විය. මුහුදුබඩ වෙරළ තීරයෙහි වූ බලවත් බලකොටු දාමයෙහි පිහිටෙන් වී.ඕ.සී. සමාගමට තම ස්ථාවරත්වය පවත්වාගෙන යා හැකිවිය.

2) පෘතුගීසින්ට එරෙහිව මිත්‍ර සංධානය 1638 - 1658

ලන්දේසි නාවික සේනාධිපති ජොරිස් ෆන් ස්පිල්බර්ක්හන් (Joris Van Spilbergen) 1602 දී රට අභ්‍යන්තරයෙහි වූ කන්ද උඩරට රාජධානියට පැමිණෙන විට මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල පාලනය පවත්වාගෙන යමින් සිටියේ පෘතුගීසින් විසින්ය. ආරම්භයේදි සීතාවක රජ කළ රාජසිංහ රජු බිහිසුනු ලෙසින් ප්‍රතිවිරෝධය දක්වා පෘතුගීසින් විසින් අත්පත් කරගෙන සිටි ප්‍රදේශ යළිත් තම පාලනය යටතට ගෙන ඒමට සමත් වූවේය. කෙසේ වුවද 1593දී සිදුවූ ඔහුගේ මරණයෙන් පසුව නිරිතදිග මුහුදු තීරයෙහි පාලකයා බවට පත්වූවේ පෘතුගාලයයි. රාජකුමාරයෙකුගේ පාලනයට අයිති ප්‍රදේශයක්ව තිබූ යාපනයේ ස්වාධීනත්වය එයට සුළු කලකට පෙර අහිමි විය. කන්ද උඩරට රජවූ විමලධර්ම සූරිය මුළුමනින්ම හුදකලා බවට පත්විය. ඔහුගේ අනුප්‍රාප්තිකයා වූ "සීතාවක සිංහයා" නමින් විරුදාවලි ලැබූ දෙවන රාජසිංහ රජතුමා 1638දී වී.ඕ.සී. සමාගම සමඟ සන්ධානයකට පැමිණියේය. ඒ අල්ලා ගනු ලැබූ ප්‍රදේශ තමන් වෙත භාර දෙනු ඇත යන විශ්වාසයෙන්ය. ලාභදායි කුරුඳු වගාව තමන් සතුව පවත්වා ගැනීම වෙනුවෙන් වී.ඕ.සී. සමාගම එලෙස භාරදීම ප්‍රතික්ෂේප කළේය. මඩකළපුව 1638දී ද ත්‍රිකුණාමලය 1639දී ද අත්පත් කර ගැනීමෙන් පසුව ලාභදායි නිරිතදිග වෙරළ තීරය අල්ලා ගැනීම 1640 දී ගාල්ල ද 1644දී මීගමුව ද සාර්ථක ලෙසින් අත්පත් කර ගැනීමෙන් සම්පූර්න කර ගෙන පෘතුගාලය සමඟ තාවකාලික සටන් විරාමයකින් පසුව 1656දී කොළඹ ද 1658ද යාපනය ද අත්පත් කරගන්නා ලදී.

(3) බොහෝ බලකොටු සමඟින් අත්පත් කරගත් මුහුදුබඩ ප්‍රදේශයක්

එවක ලංකාවේ ආණ්ඩුකාරවරයා වූ ක්හෙරාද් යොආන් ෆ්‍රීරීලාන්ද් (Gerard Joan Vreeland) විසින් ලංකාවේ ඉදිකිරීමට සැළසුම් කර ඇති බලකොටු 22ක් දැක්වෙන ලංකාවේ සිතියමක් 1751 වසරෙහි සැප්තැම්බර් මස 24වන දින තම සමීපතම සහායකයන් වෙත භාර දුන්නේය. මෙම විශේෂිත තෑග්ග වී.ඕ.සී. සමාගම තම බලවත් ආරක්ෂක බලයෙහි නාමයෙන් තම යටත් විජිතග්‍රහණය අඛණ්ඩව පවත්වා ගෙන යන්නේ කෙළෙසින්ද යන්න ක්ෂණිකව පැහැදිළි කිරීමට සමත් එකක් විය. වෙරළ තීරය දිගේ ඉදි කෙරුණු බලකොටු ප්‍රධාන වශයෙන්ම මුහුදු බොක්කේ ආරක්ෂාව යුරෝපියන්ට රැකදීමට සේවය කළ අතර රට අභ්‍යන්තරයෙහි ඇතිවන ප්‍රතිවිරෝධයන් මැඩ පැවත්වීමටත් එය උපකාරී විය. එමෙන්ම එය වූ හටයන් මුර සංචාරයන් සඳහා යැවීමට මනා ක්‍රියාවින්ත කඳවුරක් සැපයුවේය. ප්‍රාදේශිය ජනගහනය පාලනය සඳහා ද අවශ්‍ය වූ විට කැඳවන ලදී. කන්ද උඩරට රජ හමුදාමය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමෙන් වැළැක්වීම ශක්තිමත් බලකොටු මගින් සිදුවෙතැයි යන්න වී.ඕ.සී. සමාගම ස්වභාවිකවම බලාපොරොත්තු විය. වී.ඕ.සී. සමාගමේ පාලන ප්‍රදේශයේ 1761දී ඇතිවූ යුද්ධය 1766 දක්වා පැවතුණේය.

(4) ගොඩනැගීම් සහ නඩත්තුව

1602 වන තෙක් පෘතුගීසින්ට වෙනත් යුරෝපීයන් සමඟ තරගයක බියක් පැවතියේ නැත. එහෙයින් කොළඹ හැර ඔවුන්ගේ අනෙකුත් බලකොටු ඉතාමත් සරළ ඒවා විය. 1658දී පෘතුගීසින්ව පළවා හැරීමෙන් පසුව වී.ඕ.සී. සමාගම විසින් පෘතුගීසින් සතුව තිබූ බලකොටු අත්පත් කරගත්තත් ඒවා නවීන යුද අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීමටත් වී.ඕ.සී. සමාගමේ හමුදාව බලවත් කිරීම සඳහාත් තව දුරටත් නවීනකරණය කළ යුතු විය.

කන්ද උඩරට රජු විසින් පෘතුගීසින්ගෙන් අත්පත් කරගත් කුරුඳු වගා ප්‍රදේශ වසර කීපයකට පසුව අනුප්‍රාප්තික ආණ්ඩුකාරවරුන්වූ පියා පුත් දෙපළ වූ රයික්ලොෆ් ෆන් ක්හූන්ස් (Rijcklof Van Goens) විසින් යළි අත්පත් කර ගැනීමට උත්සහ කළහ. නමුත් 1680දී නොනිල තාවකාලික සටන් විරාමයකට පසුවත් වී.ඕ.සී.ය තමන් විසින් අත්පත් කරගත් ප්‍රදේශවල අභ්‍යන්තරයෙහි වූ සමහර බලකොටු පවත්වා ගෙන යෑමට තීරණය කළේය. කෙසේවුවද මුහුදුබඩ තීරයේ වූ බලකොටු නඩත්තු කිරීම සඳහා මහත් අවධානයක් අවශ්‍ය විය. එයට අමතරව මෙම පින්තූරමය මූලාශ්‍ර ඉන්දියාවේ සිට හෝ නැතහොත් ඉන්දුනීසියාවේ සිට හෝ රැගෙන ආ වහලුන් විසින් ඉටු කළ කාර්යයවත් එමෙන්ම බලහත්කාරයෙන් ශ්‍රමය ලබාගැනීමට ලක්වූ දේශිය ජනතාව හෝ ඉටු කළ කාර්යයන් නොපෙන්වයි.

5) පරිපාලනය සහ යටත්විජිතයක සූරාකෑම

ලන්දේසි පෙරදිග ඉන්දීය සමාගම (VOC) කන්ද උඩරට රජුව නියෝජිතයා සේ පෘතුගීසින්ගෙන් ලබාගත් ප්‍රදේශ පරිපාලනය කළේය. කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු සමඟ වූ යුද්ධයකට පසුව (1761-1765) වී.ඕ.සී. සමාගම මෙම ප්‍රදේශ පාලනය කිරීමේ අයිතිය තමන් සතුව පවතින බවට සිතුවත් කන්ද උඩරට රාජ්‍ය එය පිළිගත්තේ නැත. අත්පත් කරගත් ප්‍රදේශ වී.ඕ.සී. සමාගම විසින් කොමාන්ඩ්මන්ට් නමින් (comandments) පරිපාලන කොටස්වලට බෙදුවේය. ඒ අනුව කොළඹ කොමාන්ඩ්මන්ට් ඒකකය ස්වල්ප කාලයක් මධ්‍යයෙහි පරිපාලනය යටතේ පැවැති අතර යාපනය සහ ගාල්ල 1796 දක්වා එලෙසින් පැවතිණ. ප්‍රාදේශීය ජනතාවට තමන්ගේ පරිපාලකයන් සමග කටයුතු කළ හැකි වූ අතර ස්ථාපිත ඒකකයෙහි පරිපාලනයෙහි ඉහළ තලය පිරුණේ වී.ඕ.සී. නිළධාරීන්ගෙන් පමණි. ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල පරිපාලන ඒකක දිසාවනි (*dessavony*) නැතහොත් කෝරලේ (*korale*) ලෙසින් පැරැණි ලාංකීය ක්‍රමයට පසුව නම් කෙරුණි. ස්වදේශීය ජනයාගේ ජීවිත කෙරෙහි වී.ඕ.සී. රැචිකත්වයන් දැඩි ලෙසින් බලපෑම් කළ අතර ප්‍රාදේශීය ජනයාගේ ශ්‍රමය සූරාකෑම ඉහළ ප්‍රමුඛත්වයෙන් යුතුව ක්‍රියාත්මක විය.

6) ආයුධ ස්ථානගත කිරීම් සහ මුර කපොලු කුටි

ශ්‍රී ලංකාවේ බලකොටුවල දෘශ්‍ය ද්‍රව්‍ය (visual materials) කාණ්ඩ දෙකකට බෙදිය හැකිය. චිත්‍ර, දිය සායම් සහ මුද්‍රිතයන් ආදිය ඒවායින් එක් කාණ්ඩයකට අයත්ය. යම්තාක් දුරකට තාක්‍ෂණිකමය ස්වභාවයෙන් යුතු බිම් සැළසුම්, සිතියම් සහ රූප සටහන් (profiles) දෙවන කාණ්ඩයට අයත් වෙයි. පළමුවන කාණ්ඩයට අයත් නිර්මාණ වනාහි බොහෝවිට සාමාන්‍යයෙන් ඉහළ මට්ටමේ තනතුරු දරන නිළධාරීන්ගෙන් ලද පුද්ගලික පැවරුමෙන් හමුදා ඉංජිනේරුවන් නැතහොත් මිනින්දෝරුවන් විසින් කරන ලද ඒවා වුවත් ඒවා හමුදාමය අරමුණ රහිතව බව අඟවයි.

සමහරවිට මෙම මුර කපොලු කුටියෙහි හෝ කාල තුවක්කුවල ආරක්‍ෂාවට සිටි සෙබළෙකු වෙඩි තැබීම් සිදුරුවලින් ඉදිරියට නෙරාවිත් තිබෙණු දැකිය හැකිය. තාක්‍ෂණිකමය සිතියම් ඉතාමත් පැහැදිළිව තුවක්කු ආරක්‍ෂක අට්ටාලවල විවිධ ආයුධ ස්ථානගත කිරීම් ඉලක්ක කරගෙන තිබෙන්නේ කෙසේද යන්න පෙන්වයි. එමෙන්ම මෙම සිතියම් බලකොටු, ගබඩා, භූගත වෙඩි බෙහෙත් කුටි, වැසි ජලය රැස්කර තබා ගැනීම සඳහා වූ භූගත ටැංකිය, විවිධ නිල නිවාස මෙන්ම සිර මැදිරියක් පිළිබඳව පවා පැහැදිළි දසුන් සපයයි.

7) ගාල්ල - යුනෙස්කෝ ලෝක උරුම අඩවිය

ගාල්ල කොටු පවුරෙන් යුතු නගරය 1983දී ලෝක උරුම අඩවියක්ය යන ස්ථානය හිමිකර ගත්තේය. මෙය වසර හාර සියයකට පමණ දිගු කාලයක් දිවෙන යටත් විජිත කාල වකවානුවෙහි ස්මරණාත්මක උරුමයෙහි (monumental heritage) ඓතිහාසික වැදගත්කම ජාත්‍යන්තර වශයෙන් පිළිගැනීමට ලක්වීමත් එනිසාම එහි ආරක්ෂාව පිළිගැනීමට ලක්වීමත් පෙන්නුම් කර සිටියි. බොහෝ ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපෘති සිදු කෙරී ඇති මෙය වර්තමානයෙහි සංචාරයන්ගේ ප්‍රියතම ස්ථානයක් බවට පත්ව ඇත. මෙම ප්‍රතිසංස්කරණයන් යටත්විජිත ලන්දේසි යුගය සහ බ්‍රිතාන්‍ය යුගය යන කාල වකානු දෙකටම අයත් වාස්තු විද්‍යාත්මක අංශ ප්‍රකට කෙරෙන අයුරින් මිශ්‍ර ශෛලියකින් සිදු කෙරී ඇත. විශේෂයයෙන් සඳහන් කළ යුතු කරුණක් ලෙසින් කොටු පවුරු සහ ආරක්ෂක අට්ටාල මනාව ආරක්ෂා කෙරී ඇතත් දහනව වන සියවසේදී සහ විසිවන සියවසෙහිදි සමහර වෙනස් කිරීම් සහ එක් කිරීම් සිදු කෙරී ඇත. එය එසේ වුවත් හිරු, සඳු සහ තරු වශයෙන් වන ඉදිරියට නෙරා ඇති කොටස් තවමත් ලන්දේසි කාලයෙහි මෙන් සිත් ගන්නා සුළුය.

8) මාතර කුරුඳු සහ ඇතුන්

මුහුදේ සිට ගඟ දක්වා වන සරළ කොටු පවුරකින් බිත්තියකින් මාතර අර්ධ ද්වීපය ආරක්ෂාවෙයි. 1761 වසරෙහි මාර්තු මාසයෙහි ආරම්භයෙහිදි ලන්දේසි පාලනයට යටත්ව තිබූ ප්‍රදේශයේ විසූ සටන්කරුවෝ කන්ද උඩරට රජුගේ සේනාවෙහි සහයෝගය ද සහිතව නිදහස උදෙසා සටන් කළ අවස්ථාවේ මෙම කුඩා බලකොටුව වැටලූහ. තව දුරටත් කොටුව ආරක්ෂා කර ගැනීම කළ නොහැකි වූ හෙයින් ලන්දේසි හමුදා පසුබැස මුහුදින් පළා ගියේ එහි වූ දේවල්වලට ගිනි තබමින්ය.

1762දී මෙය නැවත අත්පත් කරගැනීමෙන් පසුව වී.ඕ.සී. සමාගම විසින් යළි ඉදිකිරීම් කටයුතු ආරම්භ කළ අතර රෙපරමාදු ක්‍රිස්තියානු සභාවේ සිහිවටන සළකුණ (memorial sign of the Reformed Church) "1767" යන දිනයෙන් එයට සාක්ෂි දරයි. මෙහි ආරක්ෂාව තවදුරටත් තර කිරීමේ අරමුණින් තරුවක හැඩයෙන් යුතු පරිවාර කඳවුරක් මාතර බාහිර පැත්තෙන් ඉදි කරන ලදී. ව්‍යාපාර කටයුතු ඉක්මණින්ම නැවත පටන් ගනු ලැබිණ. කුරුඳු පොතු නිෂ්පාදනය නැවතත් පටන් ගෙන ගාල්ලට ප්‍රවාහනය කෙරුණි. යාපනයෙහි වසරක් පාසා පැවැත්වෙන වෙන්දේසියට දකුණු ඉන්දියාවේ සිට යාපනයට වෙළෙන්දෝ පැමිණෙති. එම වෙන්දේසියට රැගෙන යෑම සඳහා කැළෑවලින් අල්ලාගන්නා ලද ඇතුන්ව මාතර ගාල් කර තබනු ලැබිණ.

9) යාපනය.... අනාගතය වෙනුවෙන් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම

1658දී වී.ඕ.සී. සමාගම ජනතාව විසින් මහත් උද්‍යෝගයෙන් පිළිගත් බවක් යාපනය යටත්කර ගැනීමේ ආරම්භය පෙන්නුම් කෙරෙන මුද්‍රිත සටහන පෙන්වයි (බලන්න පහත දැක්වෙන සටහන). එහෙයින් මෙය යුරෝපීය උද්ධච්ඡභාවයේ ප්‍රකාශනයක් ලෙසින් ද ප්‍රචාරණයක් ලෙසින් ද දැකිය හැකිය. මක් නිසාද යත් එම කාලය වන විට රටේ අභ්‍යන්තර රාජධානිය වූ මහනුවර සහ වී.ඕ.සී. සමාගම අතර සම්බන්ධතාව ප්‍රශ්නකාරී තත්ත්වයක වූ අතර ඇත්තෙන්ම එයට පසුව එම සම්බන්ධය වර්ධනය වූවේද නැත. තරඟකාරී යටත් විජිත ප්‍රබලයන්ට විශේෂයෙන්ම බ්‍රිතාන්‍යයට යාපනය යනු උනන්දුකාරකයක් ලෙසින් පෙනෙන්නට වූ හෙයින් " යාපනයේ මාළිගය" (castle of Jaffna) ලෙසින් පොදුවේ හැඳින්වුණු බලකොටුව දහඅටවන සියවසේදී නවීකරණය කෙරුණු අතර පහසුවෙන් හානි විය හැකි පිවිසුම් දොරටුවලට ඉදිරිපස අර්ධ ආරක්ෂක අට්ටාල (half bastions) සමඟ සමාහාර ඉදිරියැම් (ravelins) ඉදිකරන ලදී. මෙම සූක්ෂම රැකවල් තර කිරීම හේතුවෙන් යාපනය කොටුව ලංකාවේ ලන්දේසි බලකොටු අතරෙහි අසාමාන්‍ය එකක් බවට පත් කළේය.

දැවැන්ත ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපෘතිය (2009 - 2012) ඕලන්ද රජයේ මූල්‍ය අනුග්‍රහයෙන් සිදු කෙරුණු අතර මෙය යටත් විජිත ස්මාරක උරුමයෙහි වැදගත් ඇඟවීමක් ද ගෙනහැර දක්වයි.

10) මන්නාරම .... උතුරේ මුතු ඇටය

මන්නාරමේ යුද බලකොටුව සහ ජනාවාසය මධ්‍යම ප්‍රමාණයෙන් යුතු වුවත් උපාය මාර්ගික මෙන්ම ආර්ථික වශයෙන් වැදගත් භූමිකාවක් හිමිකර ගනියි. වසරක් පාසා අළෙවි කිරීම සඳහා දකුණෙහි සිට යාපනයට අලින්ව රැගෙන යන වෙරළබඩ මාර්ගය මෙම බලකොටුව මගින් පාලනය කෙරුණි. මෙම ප්‍රදේශයෙන් *සායා* මුල් (Oldenlandia umbellate) රැස් කරගන්නා ලද අතර ඒවා ඉන්දිය රතු (India red) වර්ණයෙන් රෙදි සායම් කිරීම සඳහා භාවිත කරන ලදී. මෙම ප්‍රදේශය මුතු කිමිදීම සඳහා මහත් ප්‍රසිද්ධියක් දැරුවත් එය නිතරම සිදුවන්නක් නොවීය. අවශ්‍ය තරමට මුතු නිර්මාණය වී ඇති බව පරීක්ෂකවරුන් විසින් සොයා ගත් පසුව මුතු කිමිදෙන්නන් මන්නාරමේ අරිප්පු ප්‍රදේශයේ වූ ලන්දේසි බලකොටුව අසළට පැමිණෙති. එකල එය සිදු කරන සංඛ්‍යාව හයක් වුවත් පසුව එය සැලකිය යුතු තරම් අධික වූ අතර සෙබලුන් සිය ගණනක් ආරක්ෂාව උදෙසා වෙරළ තීරයෙහි යොදවන ලදී. වෙරළෙහි තාවකාලික කුටි විශාල සංඛ්‍යාවක් ඉදි කෙරුණි.

11) මඩකළපුව - ලන්දේසින් සමඟ පළමු අභිමුඛවීම

1602දී යොරිස් ෆන් ස්පීල්බෙර්ක්හන් (Joris van Spilbergen) ලංකාවේ නැගෙනහිර වෙරළට පැමිණියේය. පළමුවන විමලධර්මසූරිය රජු ඔහුව උණුසුම් අයුරින් පිළිගත්තේය. පෘතුගීසින්ව පළවා හැරීමේ කාර්‍යයෙහිදී වැදගත් කාර්‍යභාරයක් ලන්දේසින් විසින් ඉටු කළ හැකිය යැයි පෙනුණි. යොරිස් ෆන් ස්පීල්බෙර්ක්හන් යනු ඕලන්ද දේශයේ මොරිස් (Maurice) කුමාරයාගේ නියෝජිතයෙක් යැයි රැවටීමට පත්වීමද එයට හේතු විය. මෙම ප්‍රථම හමුවීම 1605 දී පළ වූ *හිස්ට්‍රොරිකල් ජර්නල්* (*Historical Journal*) ගමන් විස්තරය නිසා ජනප්‍රියබවට පත්විය. යොරිස් ෆන් ස්පීල්බෙර්ක්හන් පැමිණීමෙන් වසරකට පසුව පළමු වී.ඕ.සී.හි නාවික හමුදාවේ උප නාවික සේනාධිපතිවූ සෙබාල්ඩ් ඩී වියර්ට් (Sebald de Weert) ආසියාවට පිටත් කරනු ලැබූවෙන් රජතුමා ගිවිසුම ආරක්ෂා කරන්නේදැයි දැන ගැනීමට ඔහු පැමිණියේය. මෙම ඕලන්ද ජාතිකයාගේ අයහපත් හැසිරීම හේතුවෙන් එම කටයුත්ත අසාර්ථක විය. තමන්ව නින්දාවටත් තර්ජනයටත් ලක් කෙරුණු බවක් රජුට හැඟුණෙන් ඔහුට මරණ දඬුවම ලැබුණි. එයින් වසර තිහකට පසුව දෙවන රාජසිංහ රජතුමා මේවනවිට බලවත්ව සිටි වී.ඕ.සී.යෙන් පෘතුගීසින්ට එරෙහිව කටයුතු කිරීමට උපකාර ඉල්ලා සිටියේය. තම හැකියාව පරීක්ෂා කර බැලීමේ පරීක්ෂණයක් ලෙසින් මඩකළපුව කොටුව 1638දී අත්පත් කරගන්නා ලදී.

12) ත්‍රිකුණාමලය ... අත්පත් කරගැනීමේ බලපෑම

1602 දී යොරිස් ෆන් ස්පීල්බෙර්ක්හන්ගේ පැමිණීම යනු කාලය අයහපත් අතට වෙනස්වෙමින් පවතින බවට අනතුරු ඇඟවීමක් ලෙසින් භාරගත් පෘතුගීසිහු කොළඹට බැහැරින් වෙරළ තීරයේ බලකොටු ඉදිකිරීමට පටන් ගත්හ. මේ සඳහා ත්‍රිකුණාමලයෙහි වඩාත් උචිතම ප්‍රදේශය වූවේ ප්‍රකට හින්දු කෝවිල් සහිත තුඩුව ප්‍රදේශයයි. 1622දී මෙම කෝවිල් කඩා බිඳ දමා එම සුන්බුන් බලකොටුවක් තැනීම සඳහා වන ගොඩනැගිලි ද්‍රව්‍ය ලෙසින් භාවිතා කෙරුණි. 1624 වන විට "කුලුනු දහසේ කෝවිල" හෝ වෙනත් පූජනීය ගොඩනැගිලි හෝ කිසිවක් ඉතිරිව තිබුණේ නැත.

මෙම පෘතුගීසි කොටුව 1639දී ලන්දේසින් විසින් අත්පත් කරගත්තත් සංහිඳියාවේ සළකුණක් ලෙසින් එය දෙවන රාජසිංහ රජතුමාට භාර දෙන ලදී. වී.ඕ.සී. සමාගම සහ රජතුමා අතර වූ සන්ධානය බිඳ වැටුණු පසුව ලන්දේසින් විසින් පැරණි කෝවිල් සුන්බුන් භාවිතා කරමින් 1665දී නව බලකොටුවක් ඉදිකරන ලදී. වන්දනාකරුවන්ට කන්දේහි වූ පූජනීය ස්ථානයට යෑම ලන්දේසින් විසින් තහනම් කරන ලදී. එමෙන්ම ලන්දේසින් ද පෘතුගීසිහු මෙන් තම යුරෝපීය ජනාවාස ආසන්නයෙහි සෑම ආගමික ප්‍රකාශනයක්ම තහනම් කරන ලදී.

13) කොළඹ කොටුව - අතථ්‍ය මකා දැමීම 1869-1871

1656දී කොළඹ අත්පත් කරගැනීමෙන් පසුව ලන්දේසින් තේරුම් ගත් කරුණක් වූවේ පෘතුගීසි බලකොටුවල මුළු වපසරියම සාර්ථක ලෙසින් ආරක්ෂා කර ගැනීම කළ නොහැකි දෙයක්ය යන්නයි. එහෙයින් "මාළිගාව" (castle) නමින් හැඳින්වූ කොටුවෙහි හරයාත්මක ප්‍රදේශය සහ ජනාවාස ප්‍රදේශය වෙන් කරන්නට තීරණය කෙරුණි. කන්ද උඩරට රාජධානිය සමඟ වූ යුද්ධය හේතුවෙන් (1665-1675) "පැරණි නගරයේ" ප්‍රාකාර බිඳ දැමීම දහහත්වන සියවසෙහි අවසානය තෙක් කල් දැමුණි. වසර හැත්තෑවකට පසුව බ්‍රිතාන්‍ය විසින් අභාවයට ගිය කොටුවෙහි ප්‍රාකාරයන් සකස් කිරීම සඳහා නවීන යුද වැදීමක් කරන ලදී. එහෙයින් 1869ත් 1871 අතර කාලයෙහිදී කොළඹ ආරක්ෂාව බිඳ වැටුණත් මුළුමනින්ම අහෝසිවූවේ නැත!. කොටුවෙහි නම ශේෂවූ අතර පුරාවිද්‍යාඥ ක්‍රිෂාණි මෙන්ඩිස් විසින් සිදු කරන ලද විස්තෘත පර්යේෂණයකදී බොහෝ ලන්දේසි නෂ්ටාවශේෂ හඳුනා ගෙන ඇත. කෙසේවුවද ඒවායින් බොහොමයක් වූවේ කොළඹ වරායේ පොළොව අභ්‍යන්තරයෙහිත් නාවික හමුදා මූලස්ථානයෙහිත් සහ එළඹිය නොහැකි තවත් තැන්වලත්ය.